

• DE ZWERFSTEEN

PERIODIEKE UITGAVE VAN DE HISTORISCHE VERENIGING STEENDEREN

HVS

www.historischeverenigingsteenderen.nl

“De Hof van Olburgen”

- Werken en wonen langs de ZE-weg
- Boerderij de Grote Hietcole in Toldijk

• 2015-2

We hebben historisch gezien een belangrijke maand achter ons liggen. In de hele oude gemeente Steenderen waren er op 4 en 5 mei herdenkingen ter nagedachtenis aan de gesneuvelden en ter ere van de bevrijding 70 jaar geleden. Het lijkt wel of men zich steeds meer bewust wordt van het feit dat we hier al zo lang in vrede mogen leven en dat dat alles niet zo vanzelfsprekend is als het wel lijkt.

Als Historische Vereniging Steenderen, zijn wij altijd erg blij met nieuwe informatie omtrent deze oorlogsjaren, verbazingwekkend dat er steeds nog weer aanvullingen over deze periode bij ons binnen komen, het leeft kennelijk bij de bevolking. Dat de historie leeft in Steenderen hebben we ook gemerkt tijdens de goed bezochte tentoonstelling in 't Anker, over de periode '40- '45. Vele Steendernaren en oud inwoners van onze gemeente wisten ons te vinden, fijn voor de organisatoren, want ze hebben er vele uren werk in gestoken en het zijn per slot van rekening allemaal vrijwilligers.

Over vrijwilligers gesproken, de redactie van De Zwerfsteen heeft het ook deze keer weer voor elkaar weten te krijgen een historisch interessante uitgave te maken. Zo vindt u een mooi artikel over de geschiedenis van "De Hof van Olburgen" en "De Hof van Rha", door Herman Nieuwenhuis. Verder in de serie Werken en Wonen langs de Zutphen- Emmerikseweg een uitstapje naar Baak deze keer, over herberg "de Pauw", een meer dan 400 jaar oude woonplek, een artikel van de hand van Bertus Rietberg. Van Alice Garritsen in samenwerking met Bertus Rietberg vindt u een mooi document over de geschiedenis van de boerderij de "Grote Hietcole" in Toldijk. Kortom veel leesplezier gewenst.

Tot slot wil ik graag een oproep doen aan onze leden om hun (nieuwe) mailadressen naar de HVS door te mailen.

Rest mij nog u een heel goede zomer toe te wensen en graag tot ziens bij een van onze activiteiten in het najaar.

Gerard Huetink, voorzitter

HVS

COLOFON

De Zwerfsteen is de kwartaaluitgave van de Historische Vereniging van (de voormalige gemeente) Steenderen, opgericht 1 juni 1992.

REDACTIE

Eindredacteur en layout:
Robert Sesink
Kastanjelaan 23
7221 GC Steenderen
Tel. 06-34854437
Email: robert@sesink.nl

Redactieleden:

Mieke van der Valk
Herman Nieuwenhuis

Correctie: Anneke Parent

BESTUUR

Voorzitter:
Gerard Huetink
Bakerwaardseweg 15a
7226 LR Bronkhorst
Tel. 0575-472283

Secretaris/bezorging:
p.a. Diane Teunissen
Bobbinkstraat 28
7223 LW Baak
hvs.1992@hotmail.com

Penningmeester:
Maunce Cremers
A. Ariënsstraat 35
7221 CA Steenderen
Tel. 0575-555815

LEDEN

Willy Pasman, 0575-452457
Diane Teunissen, 0575-441910
Bertus Rietberg, 0575-452004

ARCHIEF

Ons archief aan de Hofstraat 4 te Baak is op donderdagmiddag en elke eerste dinsdag van de maand van 18.30 uur tot 21.00 uur voor leden en geïnteresseerden geopend. Email: h-v-s@hetnet.nl

CONTRIBUTIE

De contributie bedraagt 25 euro per jaar per adres.

Regiobank Steenderen
Bankrekening:
NL16 RBRB 0685 2897 10,
t.n.v. Hist. Ver. Steenderen.

Losse nummers van de Zwerfsteen zijn te verkrijgen bij het secretariaat. Kosten: 5 euro per stuk; 7,50 euro in geval van omvangrijker uitgaven.

ISSN: 1386 - 5943
Oplage: 415

Heeft u een nieuw mailadres, of is deze nog niet bekend bij de HVS?
Stuur dan een mail naar
hvs.1992@hotmail.com.

Alle rechten voorbehouden.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vervoerd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Werken en wonen langs de

Zutphen-Emmerikseweg

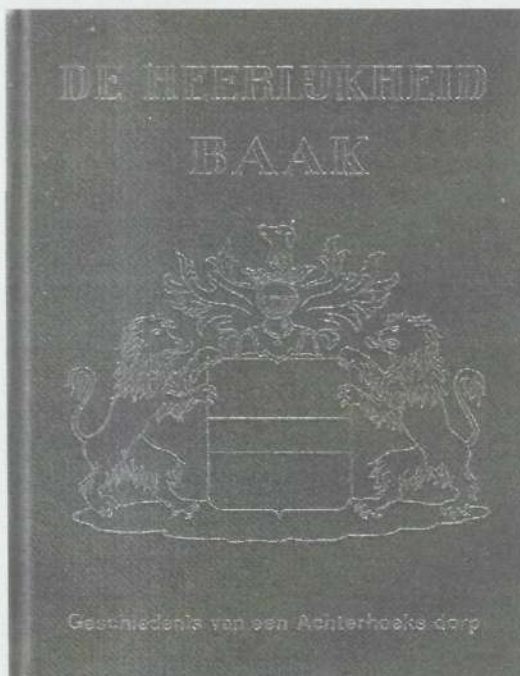
Reeks verhalen over de geschiedenis van de middenstand en de industrie langs de ZE-weg én van de mensen die er woonden van ca. 1900 tot ca. 1960. De artikelen zijn voor een groot deel gebaseerd op interviews met mensen die deze periode hebben meegemaakt of kunnen putten uit verhalen van hun ouders of grootouders. De foto's komen veelal ook van de bewoners. Zo nu en dan maken we een klein uitstapje buiten de ZE-weg of buiten deze periode als dat in het verhaal past.

Door Bertus Rietberg

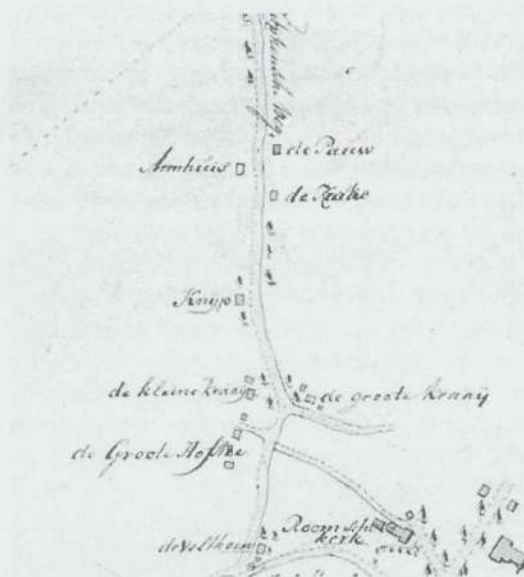
ZE-weg 112 en 112a de Pauw, herberg 'de Pauw', nu familie van de Pavert

In het boek 'De Heerlijkheid Baak' van pater J. Koekkoek staat dat 'de Pauw' vroeger een herberg moet zijn geweest. Ook had ik wel eens verhalen gehoord over 'Hanne van de Pauwe'. Ik was benieuwd of er meer te vinden zou zijn over eventuele horeca-activiteiten op 'de Pauw' en of er op horeca-gebied misschien een link was met 'Hanne van de Pauwe'.

Pater Koekkoek schrijft een aantal keren over de Pauw. Hij schrijft dat 'de Pauw' een echte cafénaam is en hij vond in het Markenboek van Baak dat de Markevergadering van 18 juli 1683 werd gehouden "in de Pau". (blz. 149) Ook vond hij dat J. Hoegen in 1821 betaald wordt voor jenever die hij heeft geleverd aan het Armenhuis. (blz. 181). Het Armenhuis was aan de overkant van de weg.

"De Heerlijkheid Baak"
van pater J. Koekkoek.

Stukje uit een verpondingskaart van vóór 1800.
Ongeveer vanaf het kerkhof tot aan de Baakse Brug,
ten noorden van Baak.

Mevr. v.d. Pavert: "Ik denk dat ze het huis toen met de oude stenen weer hebben opgebouwd. Toen het in 1965 gesloopt werd kwamen er allemaal van die grote oude stenen tevoorschijn. Die kon je er zo afpakken". Het was niet voor niets dat het huis was aangepleisterd! (zie foto)

De Pauw, ZE-weg 112 (v.d. Pavert)

Geschiedenis

Bij deze meer dan 400 jaar oude woonplek duiken we eerst even in de geschiedenis. De oudste vermelding die Pater Koekoek in zijn boek 'De Heerlijkheid Baak' van 'de Pauw' heeft gevonden is 1609, in het Markenboek van de Marke van Baak, beter bekend als de Bakermark. Dan hoort de Pauw onder Huize Baak. In de jaren (eeuwen) daarna kende het pand meerdere namen: Wegelhorststede of Vosskaele (1647), Voskuyl, (1652) Martenstede of Pauw (1806), Vossenhofstede (1609) Wegelhorst, Martens en Voss zijn namen van eigenaars. De Pauw is een echte herbergnaam. (boek HB pag. 310 en 311)

In 1806 kopen Reint (Reinder) Hoegen en Aaltjen Willemsen (1763-1830) het pand. Zij vormen het begin van anderhalve eeuw Hoegens op de Pauw. Hun zoon Johannes Hendrikus Hoegen, geb. 15 jan. 1803, trouwt met Johanna Christina Mentink, geb. 27 dec. 1810. Ze krijgen vier kinderen. In het timmerbedrijf zijn soms één, soms twee timmermansknechts en timmermansleerlingen in dienst. De knechts verdienen fl 20 tot fl 30 per jaar.

Opa Reint Hoegen overlijdt op 3 mei 1843 op de gezegende leeftijd van 93 jaar. Zijn zoon Hendrikus Johannes Hoegen overlijdt op 47-jarige leeftijd op 17 sept. 1850. Hij laat zijn vrouw met vier kinderen achter. Dan komt ene Petrus van Reeken in beeld (geb. 13 dec. 1799). Hij is tapper (kastelein) en kuiper van beroep en woonde bij de Baakse molen. Kort daarvoor was zijn vrouw Alberdina Roordink op 28-11-1851 overleden, 69 jaar oud. Ook hij blijft achter met vier (oudere) kinderen (Onstenk) uit een eerder huwelijk van zijn vrouw. Jan Onstenk, één van zijn stiefkinderen, neemt bij de molen het molenaarsbedrijf annex café over en stiefvader Petrus van Reeken trouwt op 28 mei 1852 met Johanna Christina Mentink, de weduwe Hoegen,

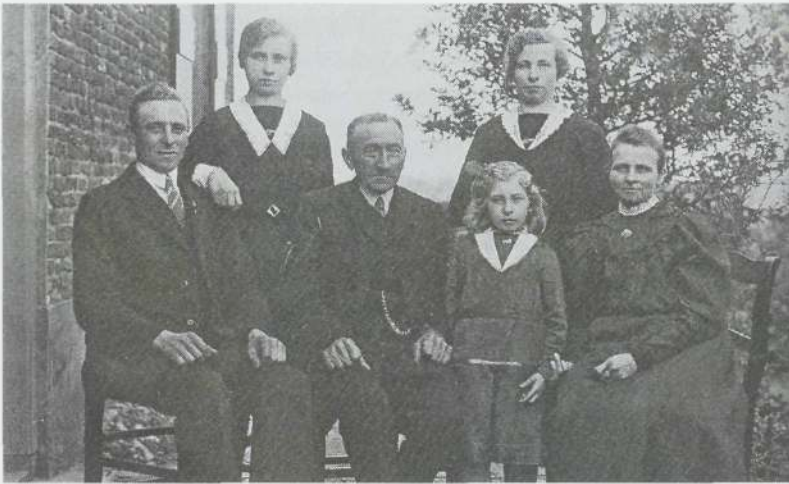
en vertrekt naar de Pauw. Petrus is dan 52 en Johanna Christina is 41. Ook in dit huwelijk krijgt Petrus van Reeken opnieuw vier stiefkinderen. Vijf jaar na het huwelijk, in 1857, brandt de Pauw af, maar wordt ook weer opgebouwd. Mogelijk dat Petrus van Reeken er geld in steekt, want in 1859 blijkt Petrus van Reeken eigenaar van de Pauw.

Petrus van Reeken zet het timmerbedrijf om in een kuiperij, met verschillende kuipersknechts en zelfs een tijdje een schrijnwerker in dienst. Van de vier kinderen Hoegen zijn Johannes Lucas Hoegen (geb. 10 okt 1842) en zijn jongere zus Reinira Hoegen (29 mei 1845) nog bij hun moeder en hun stiefvader thuis. Johannes Lucas treedt in de voetsporen van Petrus van Reeken en wordt ook kuiper.

Als Petrus van Reeken op 15 april 1876 en een jaar later ook moeder Mentink overlijden, blijven Johannes Lucas (34) en zijn zuster Johanna Reinira (31) achter. Johannes zet het kuiperijbedrijf van zijn stiefvader voort, let wel, in het pand van zijn vroeg overleden echte vader Johannes Hendrikus Hoegen. Op 29 april 1881 trouwt Johannes Lucas (Jan) Hoegen (38) met de 11 jaar jongere Johanna Theodora (Dora) Mulder (geb. 21 april 1854). Zij had de 3,5 jaar

Marie Smit-Berns: Beide ouders van Hanne zijn jong overleden, opa Jan Hoegen aan een maagbloeding en oma Dora aan TBC. Hun nog jonge kinderen Hanne en Jan bleven als wezen achter. Hanne was 12 toen haar moeder stierf. Jan was nog 4 jaar jonger.

Mevr. v.d. Pavert: "Vrouw Berns (Hanne) vertelde wel eens dat ze, toen haar moeder ziek werd, na schooltijd warm eten ging halen op het kasteel. Ik meen dat ze wel eens verteld heeft dat er toen mensen bij hun in kwamen wonen, ik meen dat ze zei Berendsen of zo.

Het gezin Berns-Hoegen, ca 1932. Vlnr: Jan, Bertha, vader Toon, Marie, Dora en moeder Hanne.

daarvoor als dienstmeid bij café Herfkens gewerkt. De horeca was haar dus ook niet vreemd. Op 15 feb. 1882 wordt dochter Johanna Theodora Hoegen geboren en op 8 maart 1886 volgt zoon Johannes Hendrikus Hoegen.

De Pauw geveild?

Volgens bijgaande advertentie uit de Graafschapsbode wordt 'de Pauw' in december 1883 geveild. Het is dan volgens de advertentie "thans in gebruik bij J.L. Hoegen", vrijwel zeker de vader van Hanne.

Waarom deze veiling plaatsvond is me niet duidelijk. We weten wel dat stiefvader Petrus van Reeken na de brand in 1857 eigenaar was geworden. Mogelijk had de veiling te maken met het feit dat er meerdere erfgenamen waren doordat stiefvader Petrus van Reeken meerdere

Vast Goed.

De Notaris BEKER te Steenderen, zal Vrijdagen 14 en 28 December 1883, telkens des namiddags ten 1 ure, ten huize van Gr. Stapelbroek te Baak gemeente Steenderen, bij inzet en toeslag publiek

veilen en verkoopen:

Het Bouwplaatsje „DE PAUW,” bestaande in Huis met Erf, Tuin en Bouwland, gelegen aan den grintweg te Baak gemeente Steenderen, kadaster sectie C No. 339 en 353, groot 76 aren 10 centiare, thans in gebruik bij J. L. Hoegen.

Aanvaarding en betaling 22 Feb. 1884.

Nadere inlichtingen zijn te bekomen ten kantore van voornoemden Notaris.

Graafschapsbode:
veiling van 'de Pauw'
in 1883.

Mevr. v.d. Pavert: Vader Toon Berns, werkte als tuinman op het kasteel bij de Heren van Baak. Na hun huwelijk in 1907 kregen Hanne en Toon vier kinderen: Jan (Johannes Theodorus Everhardus) geb. 13 april 1908, Bertha (Albertha Theodora Johanna) 4 aug. 1910, (Theodora Johanna Maria), Dora op 2 sept. 1914 en Marie (Maria Antonia Johanna) op 11 okt 1924. Marie woont nog in Harfsen. Vroeger woonde ze in Eefde. "Ik moest er dan bij Kwatre Bras uit" zei Hanne altijd als ze met de bus naar haar dochter ging.

keren getrouwd was geweest. Waarschijnlijk heeft Jan Hoegen het pand zelf op de veiling gekocht. Hij en zijn jonge gezin zijn er in elk geval blijven wonen en Jan bleef op de Pauw zijn beroep van kuiper uitoefenen. In 1892 en 1894 slaat het noodlot toe. Johannes Lucas (Jan) Hoegen overlijdt op 27 oktober 1892, net 50 jaar oud en op 28 maart 1894 overlijdt ook zijn vrouw Dora Mulder, nog geen 40 jaar oud. De kinderen Hanne (12) en Jan (8) blijven als wees achter.

Marie Smit-Berns: Vader Toon was zwaar hartpatiënt. Vader sliep in de zomer wel eens buiten omdat het hem dan binnen te benauwd was. Toen vader was overleden heeft Jan 'het bokkenspulletje' (keuterboerderijtje) voor een paar cent overgenomen. Wij kregen alle drie 178 gulden! Hij moest wel aan moeder en ons onderdak verschaffen als dat nodig was. Dat was zo vastgelegd. Jan en moeder Hanne waren twee handen op één buik.

Nieuwe bewoners op de Pauw

Na het vertrek van Hanne en Jan Hoegen in 1894 komen er volgens het register van de burgerlijke stand twee gezinnen op de Pauw: Op 3 juni 1894, drie maanden na het overlijden van moeder, vestigt zich Lambertus Hermanus Berendsen (geboren 1859) van Steenderen A 148 op de Pauw met zijn vrouw Gerharda Vredegoor, geboren 1856 en drie jonge kinderen. Op 1 oktober 1894 vestigt zich ook Arnoldus Lambertus Berendsen (1856) met zijn vrouw en drie kinderen op de Pauw.

Hanne en Jan groeien op in een pleeggezin

Volgens de burgerlijke stand worden beide kinderen op 27 maart 1894 ingeschreven bij het gezin van schoenmaker Gerhardus Theodorus Mentink en zijn vrouw Maria Hendrika Geertruida Kox op het Bekelt. (D7). Hanne blijft daar tot mei 1899. Broer Jan blijft wat langer in het pleeggezin. Hij vertrekt op 24 mei 1902 naar Vorden en vertrekt dan blijkbaar naar Duitsland (Rotthausen) en komt daarvan op 1 april 1907 weer terug naar D7 op het Bekelt, een maand vóór de trouwdag van zus Hanne. Hij blijft daar in elk geval tot 1910 en wordt dan in de burgerlijke stand "ambtshalve doorgeslagen", zonder datum en bestemming.

Hanne Hoegen vertrekt van haar pleeggezin op 31 mei 1899 naar Vorden. Ze is dan 17 jaar.

Marie Smit-Berns, jongste dochter van Hanne: "Moeder vertelde wel eens dat oom Jan, de enige broer van moeder, emigreerde naar Duitsland toen hij in Nederland in militaire dienst moest (ca. 1902). Oom Jan trouwde daar met Julie Rothmann of Rotman, tante Julie. Toen hij in 1914 in het Duitse leger moest opkomen is hij door een granaatscherf in het hoofd geraakt. Ik weet nog heel vaag dat tante Julie hier een keer bij ons kwam. Zwaar gesluierd en ze kwam met een taxi! Dat was toen iets heel bijzonders.

Van mei 1902 tot mei 1904 werkt ze bij een boer in Drempt. Op 2 mei 1906 komt ze uit Rheden naar Baak en dan werkt ze een tijdje bij wed. Veenhuis ("in de Kloot") aan de Beukenlaan. In de Beukenlaan ontmoet Hanne de ware Jacob. Ze trouwt op 3 mei 1907 met Antoon (Toon) Berns, (Antonius Johannes, geb. 14 aug. 1875), ook uit de Beukenlaan.

Hanne gaat terug naar de Pauw

Hanne (25) en Toon (31) gaan dan weer op 'de Pauw' wonen. Arnoldus Lambertus Berendsen vertrekt dan met zijn gezin dan de Pauw naar Toldijk (C 15, Lamstraat). In de andere helft blijft volgens de burgerlijke stand de familie Lambertus Hermanus Berendsen nog wonen tot sept. 1917. Die vertrekken dan ook weer naar het Bekelt, naar de woning van kleermaker J.A.M. Sessink. Daarna komt er een jong

Mevr. v.d. Pavert: "Toen Jan vertrok naar Klarenbeek is neef Harm Berns met zijn vrouw bij Hanne in komen wonen. Gewoon er bij in, niks verbouwd of zo. Al snel bleek de het niet strookte tussen Hanne en die twee".

Betsie Jonkers-Berns, dochter van Harm Berns en Marie Seegers: "Vader en moeder zijn in 1947 getrouwd en zijn toen waarschijnlijk naar de Pauw gegaan. Ze zijn nooit eigenaar geweest van de Pauw. Ze hebben het volgens mij altijd gehuurd. Ze zeiden altijd dat ze bij Hanne in waren komen wonen".

Hanne, juli 1967

De Pauw. (foto Arch. Oudh. Ver. de Graafschap/Staring Instituut.

stel naast Hanne en Toon wonen, Wilhelmus Albertus Esselink en zijn vrouw, en zij krijgen op de Pauw drie kinderen. Zij blijven in elk geval tot aan de oorlog. Het lijkt er dus sterk op dat Hanne en Toon vanaf hun huwelijk in 1907 tot aan de oorlog (WOII) slechts een deel van de Pauw in gebruik hebben gehad.

Alles wijst erop dat 'de Pauw' na 1820 niet meer als herberg gefunctioneerd heeft. Ook in de periode 1907-1939 is er geen sprake van café-activiteiten op de Pauw. Vader Toon Berns werkte als tuinman op het kasteel. Dochter Dora Berns werkte o.a. in Gorssel en Brummen, trouwde in april 1940 met H.B. (Bernard) Hissink van de Bakermark en ze gaan wonen in Harfsen. Bertha Berns trouwt met Jan Bootlink uit Steenderen en vertrekt naar Steenderen. Jan Berns wordt postbode en blijft bij vader Toon en moeder Hanne thuis. Van 1927 tot 1936 is er steeds één van de dochters thuis. In januari 1936 komt Alberdina Wilhelmina Johanna Brink

van haar oudershuis op het Holtslag in Toldijk (geb. 14 juni 1912 in Vorden) naar de Pauw. Zij trouwt op 24 november 1936 met Jan Berns. Ze krijgen op 26 maart 1939 een zoon (A.J.J. Berns). Op 10 juli 1939 overlijdt vader Antoon Berns, 63 jaar oud. Hanne blijft met haar zoon Jan en zijn gezin op de Pauw wonen.

Toen Jan Berns een vaste aanstelling bij de post kon krijgen vertrok hij met zijn gezin naar Klarenbeek. Hanne wilde graag op de Pauw blijven wonen. Daarom kwam neef Harm Berns met zijn gezin naar de Pauw.

Harm Berns en zijn vrouw kregen op 'de Pauw' vier kinderen. Toen in 1954 het vijfde kind zich aankondigde werd het gezin te groot voor de Pauw. Of het huis werd te klein. Harm verhuisde met zijn gezin naar een gemeentewoning in Baak, nu ZE-weg 125. Hanne dreigde weer alleen te komen zitten.

De verkoop aan v.d. Pavert in 1954

Mevr. v.d. Pavert: "Toen wij het kochten in 1954 was het voorste gedeelte één groot vertrek. Er zaten zelfs nog bedde kasten en een grote ouderwetse schouw in. Wie had dat toen nog! Toen we vergunning vroegen om te verbouwen kwamen we er achter dat het huis "onbewoonbaar" was verklaard. Dat wisten wij helemaal niet! Hadden we ook niet naar gekeken. Maar ze hebben de vergunning toch wel verleend.

Het was inderdaad een uitgeleefd huis. We hadden het ook gekocht met de bedoeling om het te verbouwen. Er waren wel betere huizen te koop, maar we hadden niet zoveel te willen. Mijn man was van een gezin met tien kinderen en ik kwam ook uit "een trop van tiene". Dat Hanne mocht blijven wonen scheelde natuurlijk ook in de prijs. Aan de Baakse kant hebben we toen een zit/slaapkamer voor Hanne gemaakt. Zij ging altijd aan de voorkant via de gang naar binnen. Wij hadden de ingang aan de Zutphense kant. Koken deed ze meestal in haar kamer op de kachel, maar ze had ook een petroleumstel in de gang. De douche en de WC hadden we gezamenlijk. Hanne heeft daar nog 14 jaar bij ons ingewoond. Het achterste gedeelte hebben we in de zomers daarop ook verbouwd tot woonruimte en slaapkamers. Daar zaten eerst nog de kippen en de kuikens hadden we op zolder! De verbouwing heeft nog meer gekost dan de aankoop van het hele huis. En 14 jaar later is het al gesloopt! En ik vond het oude huis veel mooier dan wat we nu hebben".

Mijn man werkte bij het overslagbedrijf van de Coöperatie in Doetinchem. Hij ging altijd met de fiets of met de bromfiets. Het gebeurde wel dat hij 's avonds niet thuis kwam, bijvoorbeeld als er een schip gelost moest worden.

Ik kreeg daar dan géén bericht van, want telefoon was er nog niet. Dan was het wel prettig dat vrouw Berns (Hanne) bij ons inwoonde!

Mijn man is gestorven toen we zes jaar getrouwd waren, op 14 december 1960. Hij was 38 en ik was 31. We hadden vier kleine kinderen. Ook toen was het heel fijn dat vrouw Berns bij ons inwoonde!

*"Laten ze mijn kamer
maar laten staan, dan
kan ik daar wel een
patatkraampje beginnen"*

Mevr. v.d. Pavert: "In 1968 moest het oude huis wijken voor het fietspad. Hanne wilde hier, net als in 1954, eigenlijk nog steeds niet weg. Ze wilde graag mee naar het nieuwe huis. "Laten ze mijn kamer maar laten staan dan kan ik daar wel een patatkraampje beginnen". Haar kamer zou dan in de berm tussen de weg en het fietspad kunnen blijven staan. Na enig aandringen is vrouw Berns toen toch naar Maria Postel in Keyenburg gegaan. Ze was toen 86. Toen het nieuwe huis klaar was is "de Pauw" afgebroken. In 1989/90 is de schuur/garage verbouwd en flink vergroot tot een woonhuis voor zoon Ben v.d. Pavert. In 1990 is Ben getrouwd en zijn ze hier komen wonen. Hanne is in 1972 in Keyenburg overleden. Ze is net geen 90 jaar geworden. Op 15 februari zou ze jarig zijn; op 13 februari is ze gestorven". ■

Boerderij de Grote Hietcole in Toldijk

De (Grote) Hietcole is van oudsher de naam die hoort bij het adres Hoogstraat 10 te Toldijk. Al in 1684 wordt de boerderij in een akte genoemd: katerstede de Hietcole. De aanduiding 'katerstede' wil zeggen dat het om een kleine boerderij gaat.

Door Alice Garritsen en Bertus Rietberg

Genoemde akte heeft betrekking op het overlijden van de toenmalige bewoner/pachter, Joost Jansen. Zijn vrouw, Elskén Berends, en hun twee zonen Jan en Berend Joosten blijven achter. Elskén treurt niet lang: al drie maanden later komt er een nieuwe man in huis, Lubbert Jansen uit Vorden. We zullen Lubbert leren kennen als een moeilijk heerschap.

De Hietcole is eigendom van Frans Cuijper van Holthuisen, burgemeester van Deventer. Althans tot 1698, want dan koopt onze Lubbert de boerderij. Vanaf dan verschijnt deze in de boeken ook onder de naam Lubbert Jansenstede.

Het gaat Lubbert Jansen goed, want in 1715 zit hij zo in de slappe was dat hij ook de Spittaeler Hofstede (huidig adres: Hoogstraat 4) koopt. Nu wil het geval dat de eerdergenoemde (stief)zoon Berend Joosten sinds 1712 de pachter is van die Hofstede. Pachten van je stiefvader, het zou een bron van problemen kunnen zijn, en dat is het dan ook in dit geval.

Het bedoelde conflict tussen Berend Joosten en zijn (stief)ouders zal uiteindelijk gevolgen hebben voor de pacht van de Grote Hietcole. Dat zit zo.

Berend heeft bij de eerdere eigenaar van de Spittaeler Hofstee nog een pachtschuld open staan. Of hij zijn stiefvader Lubbert Jansen, de nieuwe eigenaar, netjes betaalt, weten we niet. Wel dat Lubbert het nodig vindt om drie jaar na aankoop van de Spittaeler Hofstee zijn stiefzoon Berend de pacht op te zeggen. Berend zal de Spittaeler Hofstee per Petri 1719 moeten verlaten (Petri = Sint Peter oftewel 22 februari, de gebruikelijke datum voor pachtwissel).

Berend is daar niet blij mee en slaat dan ook hard terug. Kennelijk zit er nog oudzeer wat betreft de verdeling van de nalatenschap van

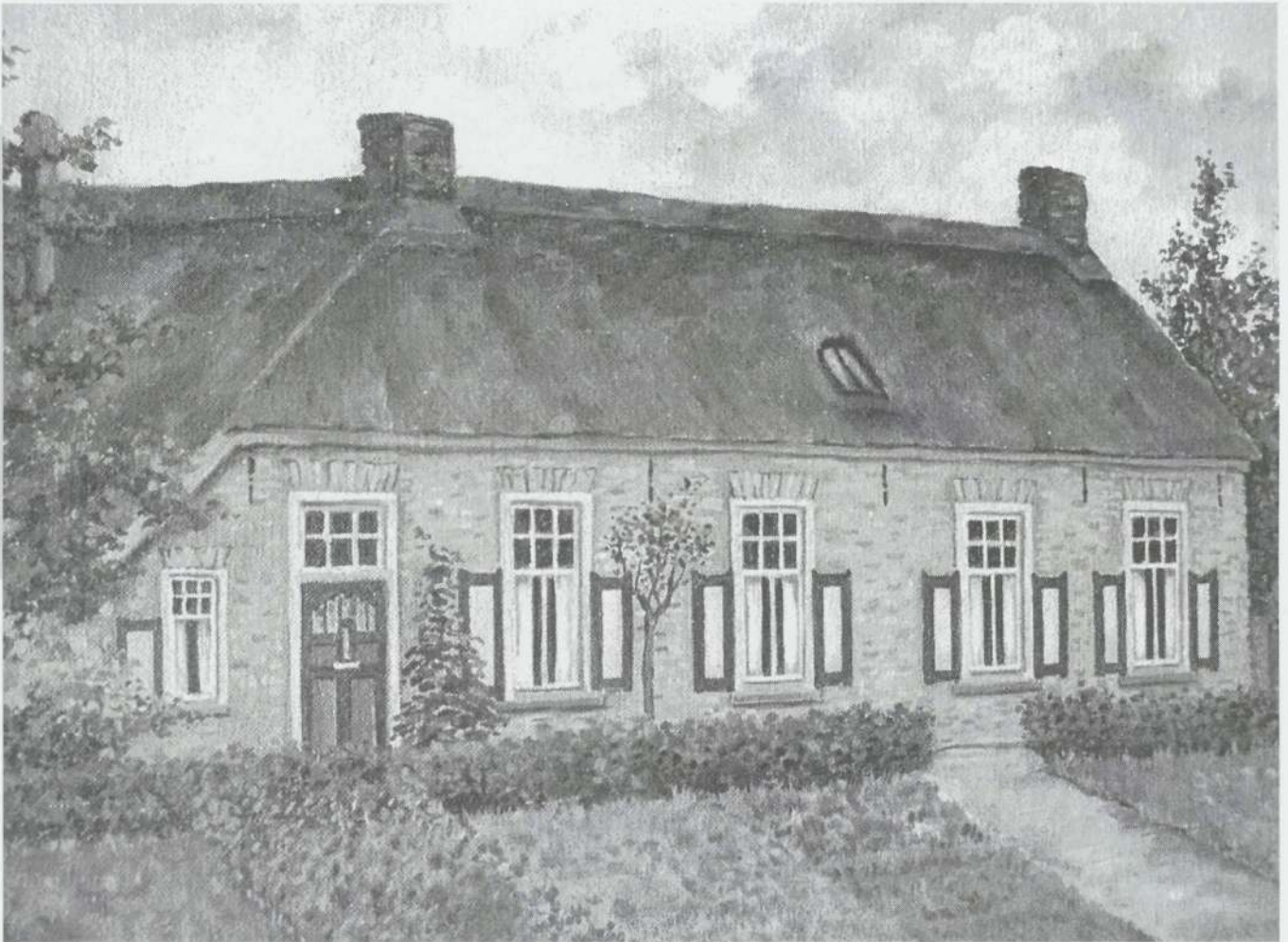
zijn eigen vader Joost Jansen. Heeft Berend wel gekregen waar hij recht op heeft? Hij denkt van niet en eist daarom via het gerecht een 'authentieke kopie' van de beschrijving van die nalatenschap die destijds na dat overlijden in 1684 opgemaakt zou moeten zijn. Stiefvader Lubbert moet deze akte in zijn bezit hebben, maar kennelijk weigert deze dat document aan zijn stiefzoon te overhandigen of ... het bestaat helemaal niet. Als de plaatselijke schout Berends verzoek aan Lubbert overhandigt, antwoordt deze: "T is wel, ik meen het wel richtig te maken".

Maar dat gaat niet lukken. De akte lijkt er inderdaad niet te zijn, want enige maanden later beschuldigt Berend zijn moeder Elskén Berends er van destijds met Lubbert hertrouwd te zijn zonder een en ander goed te regelen. Iets wat 'ingevolge het landrecht dezer graafschap' verplicht is. De familieverhoudingen lijken niet optimaal, daar aan de Hoogstraat nummer 10. Slechts enkele dagen voor de datum waarop hij de Spittaeler Hofstee zou moeten verlaten, doet Berend Joosten een tweede zet. Hij betoogt voor het gerecht dat stiefvader Lubbert Jansen destijds bij de koop de geldende pachtovereenkomst heeft overgenomen. Daarin staat dat Berend er nog tot ten minste 1721 mag blijven wonen. Hij hoeft dus niet te vertrekken.

Daar zit Lubbert mooi mee, want inmiddels had hij de Spittaeler Hofstee per Petri 1719 al aan ene Jan van Grol verpacht, en wel voor een periode van 12 jaar. Wat nu te doen? Lubbert weet het goed gemaakt: hij biedt Jan van Grol in plaats hiervan zijn eigen boerderij, de Hietcole, aan, "met alle landerijen daaronder gehorende". Lubbert moet op dat moment al zeker 60 jaar oud zijn, dus hij wilde het misschien toch al wat rustiger aan gaan doen.

En zo zijn we weer terug bij de Hietcole. Twee jaar later blijkt dat genoemde Jan van Grol zijn pacht niet aan Lubbert betaalt. Hij heeft daar

De Grote Hietcole (1860-1973)

meerdere redenen voor. Zo laat Lubbert Jansen zijn koeien (Lubbert boert dus toch nog) al van het begin af aan in een door Jan gepacht weiland grazen. Ook maakt Lubbert 'misbruik' van een kamer. Kennelijk wonen Lubbert en Elsken op de Hietcole in een kamer die onderdeel uitmaakt van het door Jan gehuurde. Dan heeft Lubbert ook nog de rogge van door Jan gepachte grond laten maaien en zich toegeëigend. Om te voorkomen dat Lubbert ook nog zijn boekweit inpikt, schakelt Jan de rechtbank in. Hij heeft bij deze zaak de hulp van maar liefst twee advocaten ingeroepen. De spanning binnen de muren van de Hietcole zal (weer) hoog opgelopen zijn.

Jan van Grol heeft de strijd kennelijk toch opgegeven, want in 1723 blijkt Lubbert Jansens andere stiefzoon, Jan Joosten, inmiddels de pachter van de Hietcole te zijn. Ook hij moet nu pacht betalen aan zijn stiefvader.

Bij testament is bepaald dat Jan 'Katerstede de Hietcole' na de dood van zijn moeder zal erven. Maar ook dat "zo door krijg of brand – 't welk God verhoede – het huis kwam te verongelukken, zo zal Lubbert Jansen niet gehouden wezen 't zelve wederom te laten optimmeren". Mocht de Hietcole door oorlog of brand verwoest worden, dan is Lubbert niet verplicht de boerderij te herbouwen.

Vier jaar later, in 1727, erft Jan Joosten inderdaad de Hietcole. Hij is getrouwd met Gerritje Breukink uit Steenderen. Ze krijgen een dochter en een zoon, Aaltje en Joost Jansen. Jan zal niet lang van zijn eigendom hebben kunnen genieten, want in 1734 blijkt hij al te zijn overleden. Zijn dan ruim 45 jaar oude weduwe Gerritje hertrouwt in dat jaar met de nog piepjonge Egbert Derks Weideman uit Wichmond.

Ruim 20 jaar later blijkt ook Gerritje Breukink overleden. Haar kinderen Aaltje en Joost Jansen bezitten nu elk een kwart, stiefvader Egbert de helft van de Hietcole. Ook nu is er weer een conflict. In juli 1748 zegt Aaltje Jansen haar stiefvader Egbert de pacht op van haar deel. Hij zal de boerderij tegen Petri 1749 moeten verlaten, zo eist ze. Stiefvader lijkt te moeten wijken voor Aaltje zelf. Toevallig trouwt ze in ditzelfde jaar, en wel met Derk Nijkamp. Alweer zal het niet echt gezellig geweest zijn in de Hietcole.

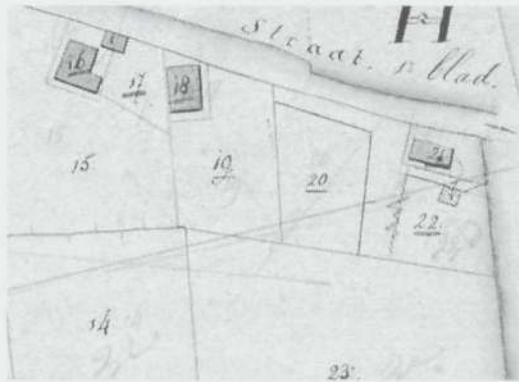
Egbert blijkt toch te mogen blijven. Het blijft echter rommelen. Een paar jaar later wordt Egbert weer de pacht opgezegd, nu door zijn stiefzoon Joost Jansen. Hij dient de Hietcole te verlaten voor Petri 1753. Egbert antwoordt de schout die hem het bericht heeft meegedeeld: "Het is goed, ik zal van de boerderij afgaan, maar op mijn portie dat ik daar aan heb, blijven wonen". In juni 1753 geeft Egbert zich dan toch gewonnen. Hij verkoopt zijn deel

van de 'Lubbert Jansenstede of de Hietcole' aan zijn stiefkinderen Joost en Aaltje Jansen. Via enkele omwegen wordt de boerderij in 1787 voor $\frac{3}{4}$ geërfd door Johanna Geertruid Jansen, nazaat van Joost Jansen, en haar man Hendrik Resink, smid te Zutphen. In 1832 bezitten de Resinks de gehele Hietcole. De familie verkoopt de boerderij uiteindelijk in 1844 aan de pachter Harmen Garritsen. Daarmee is de Hietcole 146 jaar lang, van 1698 tot 1844, in dezelfde familie gebleven. Als bewoner is de familie echter al in 1784 vertrokken.

Vanaf dat jaar 1784 wordt de Hietcole verpacht aan Berend Klein Lenderink en Christina Jansen. Berend is in 1744 geboren in Hengelo, Christina in Steenderen. Bij hun huwelijk in 1780 heeft Christina al een kind, Hendrica. Dit meisje zit tijdens de huwelijksluiting naast haar moeder, zo staat in het trouwboek vermeld. Het lijkt een 'onecht' kind te zijn, oftewel buitenechtelijk, want buiten een huwelijk verwekt. De Hietcole wordt vanaf nu ook wel Lenderinkstede genoemd.

Christina Jansen sterft al in juni 1785. Ze laat drie kleine kinderen achter. Berend hertrouwt vier maanden later alweer, 41 jaar oud, met de 25-jarige Vordense Janna Luunk. Samen zullen ze maar liefst nog negen kinderen krijgen. Ook aan deze Berend gaan de conflicten binnen de familie van de eigenaren niet voorbij. Zo wordt hem in 1786 de pacht opgezegd ingaande Peter 1787. Dit door eerdergenoemde Aaltje Jansen, die voor een kwart eigenaar blijkt te zijn. Berend moet "inruimen zo naar landrechten behoort". Maar het gaat uiteindelijk (weer) niet door. Berend zal op de Hietcole blijven wonen totdat hij in 1813 sterft.

Berends zoon Arend Klein Lenderink wordt de volgende pachter. Naast boer blijkt hij ook karreman. Dat is iemand die kar en paarden verhuurt. In 1829 trouwt hij als 38-jarige met de 23-jarige Hendrica Teunissen. Hendrica is opgegroeid op de Kleine Bremerstede (huidig adres: ZE-weg 36, Toldijk).

Kadastrale situatie anno 1832. Nr 21 is de Grote Hietcole. Eigenaar/verpachter was J.H. Reesink, smid uit Zutphen. Hij bezat en verpachtte in Steenderen ruim 46 ha en meerdere boerderijen.

Arends broer Jan woont bij hen in. Die is er echter niet aldoor, want hij is schutter in het leger. Zo is hij in 1832 als zodanig "gecantoneerd in het kamp bij Oirschot onder de derde Compagnie van het tweede bataljon der tweede afdeling Mobile Gelderse Schutterij".

Negen jaar later al, in 1838, sterft Arend, nog geen 47 jaar oud. Zijn huwelijk is kinderloos gebleven. Een klein jaar later hertrouwt Hendrica met Harmen Garritsen. Hij komt van boerderij Steenweert in Bronkhorst (gesloopt in 1886, huidig adres: Bovenstraat 18-20). Het paar krijgt vier kinderen.

Volgens het bevolkingsregister woont er vanaf 1840 een tweede gezin op de Hietcole: Veearts Johan Hendrik August Baumhove uit het Duitse Pruisen, zijn Zutphense vrouw Anna Cornelia Dammers en hun twee kinderen. Vijf jaar later vertrekken ze naar 's Heerenberg. Misschien huren ze een deel van de boerderij. Het zal de kas mogelijk aardig gespekt hebben, want ... zoals eerder genoemd, in 1844 kopen Harmen en Hendrica de Hietcole van de Resinks. Ook kopen ze grond aan de Kruisbrinkseweg. In 1857 sterft Harmen, 51 jaar oud. De vier kinderen zijn op dat moment tussen de 17 en 12 jaar oud. Weduwe Hendrica gaat moedig alleen verder. Zo moedig, dat ze in 1860 zelfs aan het bouwen slaat. Het Kadaster spreekt van 'bijbouw'. Zeer waarschijnlijk is toen de boerderij

Harmen Garritsen 1869-1909

— Tusschen het leven en den dood ligt maar één schrede, wat hier Zondag 11. nog bewaarheid werd.

Toen de postbode dien morgen een brief wilde bestellen bij de wed. Garritsen in de Hoogstraat, vond hij haar dood in den gang liggen.

Naar het schijnt is de sterke drank, waarvan deze vrouw veel gebruik maakte, niet vreemd aan dit plotseling overlijden.

Artikel Graafschapbode 13-08-1910 (Overlijden Tonia)

Erfhuis.

Levende Have, enz.

De Notaris Mr. H. A. J. VAN HANSWIJK PENNINK te Doesburg is voornemens **Dinsdag 16 Augustus 1910**, des morgens te 9 uur, ten sterfhuize van A. G. GARRITSEN in den Toldijk onder Steenderen,

publiek te verkoopen

namen de Wed. en erven:

De geheele Levende Have, Landbouw, Deel en Melk-gereedschap, geoogste en te veld staande Vruchten,

hoofdzakelijk bestaande uit:

1 bruin, jong Merrie paard met Merrieveulen, 1 Merrie-voSPAARD (1½ jaar), 4 Melkkoeien, 2 Pinken, 5 Kalveren, 1 Koe en 2 Schotten, 15 Varkens, Paardetui- gen, 3 Stortkarren, Wagens, Kar- retje op veeren, Melkkar, Balans met Schalen, Kippen, Ploegen, Eggen, 25000 pond Hooi, Aardap- pelen, Knolrapen, Mangelwortels, 180 vim Rogge, 50 vim Haver, Tarwe, Klaver, Dorsch- en Snij- machine, Kafmolen, Slieten, Brand- hout, Mest, Ladders, Timmerhout, Stroo, Gaveln, Harken, Kettingen, Paalmes, een partij Pannen, Ton- nen, 2 Kruiwagens, enz. enz.

Te bezichtigen op den morgen van de verkoop.

Onbekende personen worden niet als koopers of borgen aan- genomen, tenzij zij kunnen over- leggen een bewijs van goe'dheid, afgegeven door den Notaris hun- ner woonplaats.

Advertentie Erfhuis 1910

Bouwplaats, enz.

De Notarissen BEKER te Steen- deren en Mr. VAN HANSWIJK PENNINK te Doesburg, zullen op **Maandagen 26 Septom- ber en 10 October 1910**, tel- kens des voormiddags te 11 uren, aan den Bremer in den Toldijk onder Steenderen, bij inzet en toeslag,

publiek veilen en verkoopen,

in perceelen en combinatiën:

Voor de Wed. en Erven

A. G. Garritsen:

I. Eene Bouwplaats

in den Toldijk onder Steenderen, bestaande in Huis, Schuur en ver- dere getimmeren, met Erf, Tuin, Boomgaard, Bouwland, Weiland en Boschgrond, geheel groot ruim 11½ Hect.

II. Drie Zitplaatsen

in de Hervormde Kerk te Steen- deren.

Alles breeder bij biljetten om- schreven.

Aanwijzing geschiedt door B. Jolink in den Toldijk en G. J. Beltman te Warnsveld.

Nadere Informatiën en biljetten zijn te bekomen bij voornoemde Notarissen.

Verkoop Grote Hietcole 1910

gebouwd die rond 1973 is afgebroken en die we op de foto kunnen zien. Die lijkt immers niet op een katerstede, maar meer op de Gróte Hietcole zoals later de naam zal luiden. De boerderij telt naast een woonkeuken en kamer, vier slaapkamers beneden en twee boven. Die laatste twee zijn via een trap op de deel te bereiken en in gebruik voor de knechts.

Harmens zoon Arend Gerhard Garritsen blijft op de boerderij en trouwt in 1868 met Tonia Hartman. Zij komt van boerderij Rougoor (Holtslagweg 4, Baak). Een jaar later wordt hun enig kind geboren, zoon Harmen. Arends broer Peter Herman trouwt in 1869. Moeder Hendrica heeft voor hem boerderij de Kruisbrink ge- bouwd (Kruisbrinkseweg 7, Toldijk) op de eerder gekochte grond. Zelf verlaat ze dan de Grote Hietcole en gaat bij Peter Herman inwonen. Rond 1870 nemen Arend en Tonia een 'com- mensaal' (kostganger) in huis, kleermaker Jan Vels. Er is nu toch ruimte genoeg. Jan is 64 jaar oud en geboren in Zelhem. Hij zal minimaal 10 jaar blijven. In 1876 komt er nog iemand bij: de uit Doesburg afkomstige onderwijzer Carel

Wilhelm Gerhard Pieter van Oeveren. Carel blijft anderhalf jaar.

Beide 'inwoners' zullen in pension zijn geweest. In de Grote Hietcole is geen aparte woonruimte met een eigen ingang. Er is slechts de voordeur en de achteringang via de deel.

In 1906 trouwt Arends enige zoon Harmen Garritsen op 36-jarige leeftijd met de even oude uit Empe (Voorst) afkomstige Aleida ten Broek. Zijn ouders blijven eigenaar van de Grote Hietcole. Harmen overlijdt al in de zomer van 1909, slechts 39 jaar oud, zijn beide zoons van slechts 2,5 en 1,5 achterlatend. Na zijn overlij- den ziet zijn weduwe kennelijk geen toekomst voor haar en haar kinderen in Toldijk. Ze gaat met hen terug naar haar oudershuis in Empe en hertrouwt 1,5 jaar later in Voorst.

Vader Arend Gerhard Garritsen overlijdt in juli 1910, 70 jaar oud. Al een maand na zijn overlijden wordt er een erfhuis gehouden, waar de 'levende have, enz.' oftewel het vee en de landbouwgereedschappen worden verkocht.

Op 10 oktober volgt de verkoop van de Grote Hietcole zelf, incl. 11,5 ha. grond. Deze wordt bij toewijzing verkocht aan de familie Offenber- g. Arends weduwe Tonia Hartman behoudt echter een deel van de tuin en boomgaard. Daar laat ze voor zichzelf een huisje bouwen, dat Hoogstraat 8 als adres krijgt. Later zal achter dit huisje de slagerij van Aalderink worden ge- bouwd. Het is inmiddels afgebroken.

Tonia zal er amper gewoond hebben, want ze overlijdt al in april 1911, negen maanden na Arend, 63 jaar oud. De Offenbergs hebben op dat moment de Grote Hietcole nog niet eens betrokken.

Sinds haar mans overlijden woont Tonia alleen. Haar enig kind is twee jaar daarvoor gestorven, de kleinkinderen wonen sinds ruim een jaar niet meer in de buurt. Heeft Tonia hen ooit nog gezien? Boerderij en vee is ze ook kwijt. Zou ze daarom als troost wel eens een borrel heb- ben genomen? De postbode vindt haar op een zondag dood in de gang. De Graafschapbode schrijft hierover: "Naar het schijnt is de sterke drank, waarvan deze vrouw veel gebruik maak- te, niet vreemd aan dit plotseling overlijden". Op 15 mei 1911, drie dagen na hun huwelijk, worden Hendrikus Wilhelmus Offenber g (42 jaar oud en afkomstig uit de Beekstraat in Toldijk) en zijn kersverse vrouw Maria Geertruida Schooltink (33) in het bevolkingsregister inge- schreven op de Hoogstraat 10.

Begin jaren zeventig van de vorige eeuw bou- wen hun zoon en kleinzoon de huidige woning. De Grote Hietcole wordt afgebroken. Hans Offenber g (geboren in 1948) zet het bedrijf van zijn ouders en grootouders voort. Anno 2015 woont hij er nog. ■

De Hof van Olburgen en de Hof van Rha

We verplaatsen ons even naar het jaar 996. Volgens oude kronieken werd er op Gelders grondgebied een ruzie uitgevochten waar de stukken vanaf vlogen.

Door Herman Nieuwenhuis

Het rijk van Karel de Grote en zijn opvolgers was verdeeld in gouwen. Onze streken behoorden tot de gouw Hamaland (zie kaartje).

Graaf Meginhard IV, die rond 915 aan het bewind kwam in Hamaland, deed in 938-939 mee aan een opstand tegen koning Otto I. Otto I wist de opstand neer te slaan. In 944 heeft Otto I het Hamalandse gravenhuis weer in genade aangenomen. Wichman IV, zoon van Meginhard, werd in 944 graaf van Hamaland. Hij had twee dochters, Adela en Liutgarde. Wichman kreeg ook een burcht, burcht Elten. In 968 stichtte hij hier de Sint Vitusabdij, een vrouwenklooster (Stift) waarvan zijn jongste dochter, Liutgarde, de eerste abdis werd. Bij deze abdij hoorde ook een enorm grondgebied.

De oudste dochter, Adela, kwam na de dood van Graaf Wichman in verzet tegen de schenkingen die haar vader gedaan had aan de abdij van Elten. Zij vond dat ze was benadeeld in haar vaderlijk erfdeel. Dat verzet nam nog toe na de dood van Liutgarde in 996. Nog in datzelfde jaar vaardigde keizer Otto III een decreet uit waarin hij een uitspraak deed over deze zaak. Door deze beslissing werden aan het klooster te Elten o.a. toegewezen: de helft van Emmerik, Arnhem, Renkum enz. en ook de helft van Olbruch en Rathe; verder vier delen van de bossen Steenrewalt, Muffet, Wiceimulo en Suboirt.

In dit decreet werden Olburgen, Rha en Steenderen dus voor het eerst genoemd, vandaar ook de viering van 1000 jaar Steenderen in 1996 en de uitgave van het boek 'Over de drempel van 1996' door de HVS in dat jaar.

In de middeleeuwen was het natuurlijk moeilijk om veraf gelegen goederen goed te be-

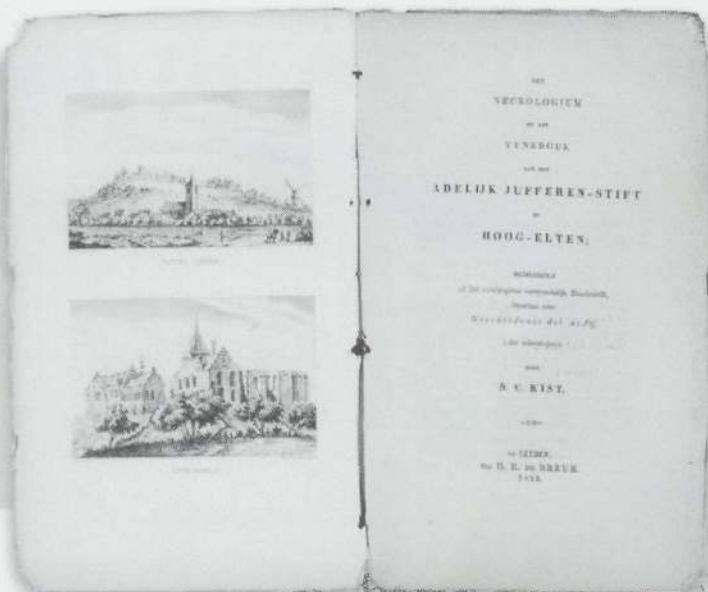

Gouw Hamaland

heren. Men maakte hiervoor gebruik van het Hofstelsel: Bij een aantal dichtbij elkaar gelegen goederen werd een boerderij aangelegd of gebouwd als 'Hof'. Daar zetelde dan een soort rentmeester die moest zorgen dat die goederen goed onderhouden werden en dat de opbrengsten ervan terecht kwamen bij de eigenaar.

Het Stift Elten zal ook zo gehandeld hebben en in Olburgen en Rha een Hof hebben ingesteld. Van het stift Elten is nog een 'Tynsboek' bewaard gebleven. Daarin staat aangegeven wat voor inkomsten men trok uit de verschillende eigendommen. In dit boek staat dat de abdis inkomsten had "Uut den Hoff to Rade". Die hof te Rha is nog wel bekend.

Jammer genoeg ging deze boerderij op 24 maart 1945 door oorlogsgeweld in vlammen op. De oude boerderij werd niet meer opgebouwd. Dichtbij werd een nieuwe boerderij gebouwd. Mogelijk hoorde de boerderij de 'Rhaderberg' ook onder de Hof te Rha. Deze boerderij stond in ieder geval ook vermeld in het Tynsboek en

Het Tynsboek

Kaartje Hof van Olburgen omstreeks 1640.

in 1807 was deze nog steeds eigendom van de abdis van Elten. In de loop der tijd zijn veel goederen van het Stift te Elten ontvreemd of verkocht.

Op Prinsenmaatweg 10 in Rha ligt nu 'Hof te Rha'. Op 22 mei 1777 werd te Groessen een voorvader van de huidige familie Wigman geboren. Hij heette Joannes Wigmans. Joannes huwde met Mechteld Tellingena en ging wonen op 'De Eek'. Hun zoon Jacobus Wigmanus Wigmans, geboren in 1800, vestigde zich op het 'Hof te Rha'. Hij trouwde met Sophia Jansen. Vanaf dat moment blijft het geslacht Wigmans wonen en werken op het Hof. De zoon van Jacobus, Hermanus Gerhardus Stephanus, heeft de s van Wigmans laten vervallen. Zijn kleinzoon was Herman Wigman en hij overleed in 1996 en nu bewoont de kleinzoon van Herman, Paul Wigman, het Hof te Rha.

Op de Capellegoedweg 4 ligt nu 't Hof te Olburgen. De oudste vermelding met jaartal die gevonden is van 1637. De plaats was toen genaamd "Horst tot Aelbergen".

Hof te Rha voor 1945.

Hof te Rha na 1945.

Dat het Hof van Olburgen ook ooit aan het Stift te Elten heeft toebehoord is nergens zwart op wit gevonden, maar het is zeer waarschijnlijk wel het geval geweest. Vermoedelijk heeft het Stift de Hof te Olburgen in de tweede helft van de 13e eeuw verkocht aan graaf Floris V van Holland. Aan het begin van de 19e eeuw was de boerderij het bezit van Baron Gustaaf Fr. W. von Neukirchen, genaamd Nijvenheim. De boerderij wordt in vele geschriften vermeld als ondermeer: "Hofstede te Olborge, Hofstad van Oldborgen en Hof van Olborgen".

In maart 1839 koopt notaris J. de Feijffer DZ. In het zuidwesten van Olburgen een aantal percelen grond, waaronder 't Hof. De boerderij wordt al sinds 1815 gehuurd door Hendrik Otto Wijers en zijn vrouw. Zij kopen het in 1853. De jongste zoon, Gerhard Wijers, zet na het overlijden van zijn vader het familiebezit voort. Omstreeks 1870 wordt de boerderij ingrijpend verbouwd (er wordt o.a. een voorhuis dwars voor geplaatst). Gerhard wordt opgevolgd door zijn jongste zoon Geerlig. Tijdens een brand in 1940 worden bakhuis en het dak van de oude boerderij in de as gelegd.

Hof te Olburgen

De boerderij wordt weer opgebouwd en ongeveer 6 meter verbreed en krijgt dan zijn huidige vorm. De zoon van Geerlig, Rijk J. Wijers, zet het bedrijf voort. In 1994 is het bedrijf bij gebrek aan opvolging verkocht. Tegenwoordig is er de mini-camping 't Hofke gevestigd.

In het register van onroerendgoedbelasting uit ± 1647 staan nog verschillende boerderijen en landerijen in o.a. Steenderen, Olburgen, Rha de Emmer en de Luur opgegeven als bezit van "de Vrouwe van Elten" of van "de abdis van Elten". Dit waren ongetwijfeld grotendeels overblijfselen van de schenkingen die door graaf Wichman meer dan 1000 jaar geleden aan het klooster gedaan waren.

In 1811 werd de abdij opgeheven. De bezittingen zullen toen wel verkocht zijn. De abdijkerk werd in de Tweede Wereldoorlog weer zwaar beschadigd, daarna weer grondig gerestaureerd. (Elten werd in 1949 bij Nederland gevoegd, maar in 1963 werd het weer Duits grondgebied). ■

Bronnen:

- Archief HVS (aantekeningen van Pater Jan Koekkoek)
- Archief HVS (artikel uit nummer 9 van jaargang 10 (sept. 1990) van de Achtste Steen van Pater Koekkoek)
- Het jubileumboek 1000 jaar Olburgen - Rha van E.J. Metz, G.B. Lebbink, A.G. Gosselink Hzn., A. van Weelden
- Wikipedia
- Foto's komen uit bovenstaand jubileumboek en van de volgende websites:
- <http://books.google.nl/books>: Het necrologium en het tynsboek van het adellijk jufferen Stift te Hoog-Elten
- www.minicamping-thofke.nl
- www.berghapedia.nl
- kaartje gouw Hamaland: wikipedia
- kaartje Hof van Olburgen: archief HVS (Pater Jan Koekkoek)

De abdijkerk van het Stift Elten in 2012.

Van de Archiefcommissie

In het archief zijn we deze foto tegen gekomen van het interieur van de St. Martinuskerk in Baak. Wie weet waar het in 1964 verwijderde spreekgestoelte is gebleven?

Voor degene die het antwoord weet, stuur een mail naar h.samberg@upcmail.nl

Mvg,

Henk Samberg

Van de Activiteitencommissie

za 26 september

Middagexcursie "Hoge Linie"

naar de "Hoge Linie" in Doesburg. Tijdens de excursie is er aandacht voor de vestingbouw en de natuuraspecten.

ma 19 oktober

Dialezing "Huis Bergh"

Goderd van Heek met een dialezing over "Huis Bergh" en de familie van Heek. Deze avond is vorig jaar niet doorgegaan vanwege ziekte van de heer van Heek.

ma 16 november

Lezing stoomtrams in Bronckhorst

Lezing door de heer Herman de Vries. Over o.a. stoomtrams in Bronckhorst. Hij is vrijwilliger van het spoorweg museum in Doetinchem.

ma 18 januari 2016

Lezing religieuze monumenten

Lezing door drs. J.J.P. Gardeniers. De zorg voor religieuze monumenten en de rol van de Stichting Oude Gelderse kerken, waarbij ook aandacht is voor de plaatselijke gebouwen.

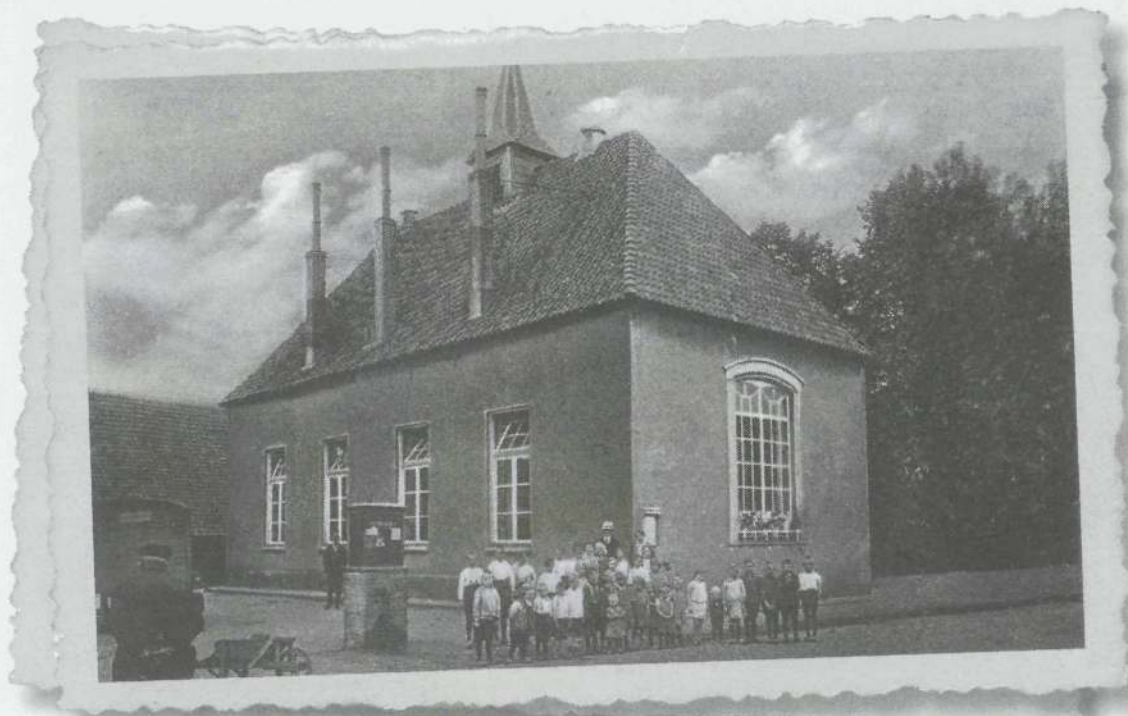
ma 21 maart 2016

Ledenvergadering

Steenderen toen en nu

Straatbeelden van toen gezien vanuit het nu.

Aan de hand van oude foto's die op dezelfde plaats opnieuw genomen zijn, is te zien wat er in de loop der jaren is veranderd.

*Toen openbare
lagere school
in Bronkhorst.*

